ביוגרפיה שלו והמון אגרותיו, שהן אספק־לריה מאירה לחיי התקופה.

פרופ׳ שמעון האלקין נושא דברו בשם ה„מכון לדת ישראל".

הגב׳ רוזה דזשייקובס דיברה בשם חוג ידידי המנוח וציירה בדברים לבביים את האצילות, החן והחום שבדמותו של רב צעיר, התענייניותו בכל אדם ובכל מצב חיים, את מאמציו המרובים לבוא לעזרת ידידים, סופרים נצרכים בישראל, שלשם כך לא חס על זמנו ועמלו וכבודו. היא מעלה כמה זכרונות מהשתתפותה עם רב צעיר בהשתדלויות אלה, שנעשו בסתר, כדי שלא לגרום עלבון לנצרך.

ד״ר שמעון ברנשטיין מספיד את רב צעיר בשם ההסתדרות הציונית באמריקה. אדם־פלא, אומר הוא, היה המנוח, והפלא נתגלה בעצם מעברו הראשון מחיי פרוש בכולל קובנה לחיי חוקר וסופר ולוחם, העומד במערכות הדור. הוא החזיר את עטרת העס־קנות הציבורית ליושנה; חכמי הדורות הם שהיו תמיד עסקני הציבור היהודי. והוא הקריב הרבה על מזבח זה. אסיר־תודה היה לאחד־העם, שגילה אותו ופתח לפניו את שערי „השלוח", אף־על־פי־כן בפולמוס אחד־העם נגד הרצל, העמיד עצמו רב צעיר במחנה ההרצליאנים. ואמנם מקומו באמת בין ראשי מחוללי התנועה הציונית.

פרופ׳ שמואל ק. מירסקי מדבר בשם ההס־תדרות העברית ומעלה על המנוח את התואר שייחס איסי בן יהודה לר׳ מאיר: חכם וסופר.

מ. גליק עומד, בשם אגודת המורים העברים בניו־יורק, על חלקו של רב צעיר בספרות ההוראה.

הרב ליאו יונג שלח לנשף־האזכרה טלג־ראמת־ניחומים בשם האקדמיה היהודית לאמ־נות ומדע.

ד״ר מ. וישניצר משלים את שורת המספי־דים בשם אגודת יוצאי רוסיה, שרב צעיר היה נשיא־כבוד בה. הוא מספר רתת על כוח החיים התוסס של יהדות רוסיה לשעבר, על התנועות שנולדו מתוכה והאישים שקמו לה, ובין אלה ינון שמו של רב צעיר, כאחד מגידולי הפאר של יהדות רוסיה הגדולה.

החזן פנחס יאסינובסקי שר שירת־אבל, מ„מגנינות סימפוניות" שלו, שעשתה רושם רב, ונשא את תפילת האזכרה. גב׳ יאסי־נובסקי ליוותו ליד הפסנתר.

חיים גרינברג ישב בראש.

★

משתה־„בצרון"

בניו־יורק התקיים במלון „קומודור" משתה לכבוד מלאת עשר שנים לירחון „בצרון", מיסודו של פרופ׳ חיים טשרנוביץ ז״ל.

ישב ראש במשתה ישראל סטיפל מפילא־דלפיה, חבר הסינאט במדינת פנסילווייניה, שבצעירותו היה מבני העלייה השנית, השתתף עם קבוצת טרומפלדור בקרבות תל־חי וסיים בית־מדרש למורים בירושלים.

דברי הנואמים במסיבה הוקדשו בעיקר לזכרו של רב צעיר.

יצחק פינקל, מחברי הועד להוצאת כתבי רב צעיר, סיפר, כי בקשתו האחרונה של רב צעיר ז״ל היתה לקיים את ה„בצרון" (דבריו מתפרסמים במקום אחר בגליון זה).

ד״ר משה טשרנוביץ, בנו של רב צעיר ומנהל־המערכת של „בצרון", סיפר על יסודו של הירחון לפני עשר שנים על־ידי אביו בהיותו אז קרוב לגיל שבעים. מגמתו של רב צעיר היתה ליסד ירחון שיהווה באמריקה מעין המשך ל„השלוח" האודיסאי של אחד־העם — כלי־ביטוי למדע העברי וליצירות־ספרות־ומחשבה בנות־משקל, שיש להן ערך קיים לדורות. יש לציין — המשיך הנואם — את כיוונו הבלתי־מפלגתי והבלתי־תלוי של הירחון, שהעמיד לו למטרה לשקף את הציו־נות על כל זרמיה ושאיפותיה. בד בבד עם

דבריו של ד"ר חיים וייצמאן (נשיא ישראל כעת), יצחק גרינבוים, אליהו אפשטיין (כעת אילת — שגריר ישראל בוואשינגטון), נתפרסמו גם־כן ב„בצרון" דעותיהם והשקפותיהם של ציונים־מאקסימאליסטים מסוגו של א. שרון. וברוח בלתי־מפלגתית זו אנו מכבדים הערב את באי־כוחן של ארבע ההסתדרויות הציוניות החשובות ביותר שבארצות־הברית. ה„בצרון" שימש גשר בין היהדות של ארצות־הברית והישוב הארץ־ישראלי. הרבה מהמאמרים שנתפרסמו ב„בצרון" הועתקו בעתונות הארץ־ישראלית והפרו את המחשבה הציונית והתרבות העברית כולה. כמו־כן מפרסמים בה„בצרון" את דבריהם סופרים ומלומדים מפורסמים שבארץ־ישראל ובאופן כזה הם משפיעים במדה ניכרת על אלפי המשכילים — רבנים, מחנכים, מנהיגים ועסקנים — היוצרים את דעת־הקהל העברית בארצות־הברית. ה„בצרון" קירב לעבודה ספרותית הרבה סופרים עברים מארצות שונות וגם גילה כשרונות חדשים ורעננים, שדבריהם ראו־אור בפעם הראשונה ב„בצרון". ה„בצרון" גילה חיוניות רבה וזכה להתקיים עשר שנים והוא יתקיים גם להבא. הצבור העברי ודאי יכיר את חובתו לכלי־ביטוי זה שזכה להתחבב על קהל הקוראים העברים בכל מקום שהם. עדים לכך הם מכתבי־הבקשה המרובים המתקבלים בהנהלת־„בצרון" מקבוצות ומוסדות שונים שבארץ־ישראל וממחנות־פליטים רבים שבאירופה, שישלחו להם את „בצרון", שהקוראים שותים בצמא את דבריו. בדרך כלל נקרא ה„בצרון" — מלבד, כמובן, במדינת־ישראל וארצות־הברית — גם בהרבה ארצות אחרות ובהן אף מדינות רחוקות וניחדות מאד, כגון ליבריה, מורוקה, הודו ההולנדית המערבית ועוד. העורכים החדשים של הירחון — חיים גרינברג, שמעון הלקין, צבי וולפסון ופנחס חורגין — ימשיכו את עריכת „בצרון" לפי הכיוון הבלתי־מפלגתי והאובייקטיווי שנתן לו מיסדו רב צעיר ז"ל. ה„בצרון" — סיים הנואם — הוא פקדון קדוש שהוריש לנו המנוח וכולנו חייבים לשמרו, לקיימו ולשכללו.

מטעם „בצרון" חילק היושב־ראש ציוני־כבוד לראשי ארבע ההסתדרויות הציוניות. רוזה האלפרין, נשיאת „הדסה", התעכבה בנאומה, עם קבלת הציון, על הצורך לצור צורה עצמית לחיים היהודיים באמריקה. ברוך צוקרמאן, נשיא פועלי־ציון באמריקה, ייחד את דבריו על רב צעיר, שאסף ברוחו יצירות הדורות וחונן בכשרון מיוחד לחזור ולהפיץ מעינותיו חוצה. הרב אהרן פטשניק, שקיבל את הציון בשם נשיא המזרחי א. ל. גלמאן, רואה את הנשף כשעת התייחדות עם רוחו של המנוח. יוחנן רודבסקי, שקיבל את הציון בשם נשיא ההסתדרות הציונית דניאל פריש, הביע את תקוותו שציוני אמריקה יפנו לעבודת תרבות עברית ובעתיד יתמכו יותר ב„בצרון" ויסייעו לו ביד רחבה — במידה ההולמת את כבודו ורמתו הגבוהה של ירחון חשוב זה.

מכתב־ברכה נתקבל מיו"ר ועד־המשתה מר אברהם מאזר.

היושב־ראש הקריא את מברק־הברכה של חיים וייצמאן, נשיא מדינת־ישראל, ליובל „בצרון":

„לרגל חג־היובל של ‚בצרון' שלוחה לכם ברכתי הנאמנה. ימשיך עתונכם במסורת הציונית הנעלה שלו ויביא בכנפיו את בשורת ציון ליהדות בארצות־הברית".